

УДК 626/627;504.05

Стефанишин Д.В. (Україна, Київ)

ПРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ОСВОЄННЯ ГІДРОЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ РІК

Згідно із Енергетичною стратегією України однією із задач підвищення надійності експлуатації об'єднаної енергетичної системи (ОЕС) країни та її інтеграції з ОЕС Європейського Союзу є зменшення дефіциту регулюючих і маневрених потужностей, що планується здійснювати за рахунок спорудження потужних гідроакумуючих електростанцій (Ташликської, Дністровської, Канівської) і модернізації вже діючих великих гідроелектростанцій, та більш широке використання відновлюваних джерел електроенергії (вітер, сонце, біомаса), в тому числі і гідроенергії на мікро-, міні- та малих гідроелектростанціях (МГЕС) [1].

За різними оцінками реконструкція діючих та відбудова (відновлення) непрацюючих (демонтованих) МГЕС дасть змогу додатково отримати до 200 МВт потужностей та 372 млн. кВт. годин виробництва електроенергії на рік з відновлюваних джерел. При цьому загальний економічний гідроенергетичний потенціал (ЕГЕП) малої гідроенергетики в Україні оцінюється не менше 800 млн. кВт. годин (біля 5% від всього ЕГЕП країни) при потужності не менше 320 МВт [2].

Однак особливістю малої гідроенергетики є низька концентрація виробництва, що знижує економічні показники МГЕС. Крім того більшість об'єктів малої гідроенергетики не можуть розглядатися надійними в контексті регулюючих і маневрених потужностей, в порівнянні з об'єктами великої гідроенергетики. Тому відновлення малої гідроенергетики в Україні прямо пов'язується з прийняттям так званого «зеленого» тарифу, який дозволив забезпечити рентабельність гідрогенерації електроенергії на МГЕС та знизити терміни їх окупності, що зацікавило приватних інвесторів. Останні ж, як неодноразово показувала практика, в погоні за прибутком, менше всього зважають на екологічні та соціальні наслідки своїх рішень.

Зазвичай МГЕС будуються на малих та середніх ріках, не вимагають влаштування великих водосховищ зі значним затопленням територій, тому, помилково, вважається, що вони не призводять до значного впливу на довкілля на відміну від великих ГЕС. Слід зазначити, що «питомий» вплив МГЕС на екологію русел і прирічкових територій малих та середніх рік може бути не лише співмірним з «питомим» впливом великих ГЕС на екологію русел і долин великих рік, а й перевищувати його за негативними соціально-екологічними наслідками. В багатьох випадках при будівництві і експлуатації МГЕС серйозно страждають інтереси місцевих сільських громад, життєдіяльність яких пов'язується з ріками та їх заплавами.

Безперечно, що приватний капітал має право здійснювати вигідні для себе інвестиції в малу гідроенергетику, однак приватний інвестор має наділятися правом користуватися «зеленим» тарифом на МГЕС лише в тих випадках, коли забезпечується принцип комплексного використання водних ресурсів, не порушується природоохоронне законодавство, дотримуються вимоги екологічно безпечного природокористування і знаходиться компроміс з інтересами місцевого населення. Це можливо, наприклад, у випадках відновлення або будівництва МГЕС у складі вже діючих гідроспоруд або гідроспоруд, ліквідація яких є невинуватою і за умови збереження основних їх технічних параметрів. Незважаючи на те, що Україна потребує розвитку технологій виробництва електроенергії, що використовують відновлювані енергоресурси, зокрема гідроресурси, розвиток малої гідроенергетики не має відбуватися за рахунок зменшення екологічного потенціалу малих і середніх рік, прирічкових територій, та на шкоду інтересам місцевого населення. На МГЕС як на об'єкти нового гідротехнічного будівництва, якщо таке будівництво нездатне кардинально вирішувати соціально-економічні проблеми територій й забезпечувати їх сталий розвиток, «зелений» тариф не має поширюватися, оскільки це не сприятиме відновленню і розвитку великої гідроенергетики та використанню інших відновлюваних джерел енергії в країні.

Список використаної літератури

1. Стан і перспективи розвитку відновної енергетики в Україні: аналітична доповідь / О.М. Суходоля, А.Ю. Сменковський та ін; за ред. О.М. Суходолі. – К.: НІСД, 2013. – 104 с.
2. Ландау Ю.А. Основные тенденции развития гидроэнергетики Украины / Ю.А. Ландау // Техногенна безпека. Наукові праці. – 2012. – Том 53. – Вип. 40. – С. 82-86.